

what extent did education rise? Under different political regimes, how changes in educational attainment were affected by Chinese educational system and political uncertainty? Comparing to other Asian counterparts, did China share the similar characteristics of its relatively high progress in education? In order to answer all those questions, more empirical evidences need to be presented, and as a starting point, we offer a brief analysis of the factors might influence of the development of education in China during the second half of XX century in this paper.

Key words: education in People's Republic of China, the factors of the education's development, the stages of the education's development.

Рецензент: Кохановська О.В.

УДК 373.1

Чижик Т. Г.*

ФІЗИЧНА ПІДГОТОВКА МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ У ДОРОБКАХ ВІТЧИЗНЯНИХ І ЗАРУБІЖНИХ НАУКОВЦІВ 1940-60 РОКІВ

Проаналізовано ставлення вітчизняних і зарубіжних учених до фізичної підготовки учнів молодших класів на початку другої половини ХХ століття. Зроблено ретроспекцію фізичної підготовки молодших школярів з педагогічної, фізіологічної та гігієнічної спрямованості. Автором визначено основні концепції та напрямки вітчизняних і зарубіжних учених з питань фізичного розвитку, зміцнення здоров'я та загартовування, а також спрямованість на здоровий спосіб життя дітей молодшого шкільного віку. У статті наведено думки організаторів освіти в СРСР і УРСР, науковців і практиків у галузі педагогіки, фізіології, медицини та шкільної гігієни щодо організації фізичної підготовки дітей 6-10-річного віку.

Ключові слова: фізичний розвиток, фізична підготовка, шкільна гігієна.

У процесі розвитку цивілізації фізичний розвиток і фізична підготовленість людини завжди посідали чільне місце, оскільки опосередковано визначали тривалість життя населення (через сформоване фізичне здоров'я) та економічний потенціал країни (через розвинену фізичну працездатність). У мінливих умовах сьогодення, які ускладнюються соціально-економічною ситуацією в країні, тенденцією до погіршення стану здоров'я дітей та зниженням рівня їх рухової активності, значення фізичної підготовки учнів зростає, тому що є провідною складовою формування активної особистості.

Досвід минулих років і порівняння його з сьогоденням допоможе визначити основні напрямки, пов'язані з фізичною підготовкою дітей у майбутньому. Значущість означеної проблеми підкреслюється ще й тим, що фізична підготовленість молоді до активного життя сьогодні є одним із визначальних чинників подальшого розвитку України.

Упродовж 1940-1960 рр. питання фізичної підготовки школярів розглядалися крізь призму соціально-економічних, політичних, культурних та освітніх перетворень у країні.

Праці Н. Крупської, А. Зікмунда, М. Семашко, В. Затонського, Я. Ряппо, П. Блонського, Г. Ващенко, М. Демкова, А. Макаренко, А. Пінкевича, С. Русової, С. Шацького, М. Бернштейна, В. Бехтерева, М. Іваницького, О. Крестовникова, Ю. Аркіна, М. Зимкіна, Л. Чулицької, В. Гориневського, В. Крамаренка та інших дозволяють визначити мету статті, якою є історичний аналіз доробок вітчизняних і зарубіжних науковців щодо фізичної підготовки молодших школярів.

Вивчення джерельної бази дослідження засвідчило, що серед засновників радянської системи освіти (народної школи) та піонерського руху (всесоюзної громадської організації дітей та підлітків) була Н. Крупська (1869-1939), яка до середини 30-х років була заступником Наркома просвіти РРФСР та очільником Державної вченої ради (створеної 1921 р.), і тому її думка мала вирішальний вплив на визначення

*© Чижик Т. Г.

нормативного й наукового підґрунтя та практику діяльності навчальних закладів, їх кадрове забезпечення.

Надзвичайно високо Н. Крупська цінувала рухливі ігри як один із важливих засобів фізичного виховання дітей. Вона справедливо вважала, що під час гри дитина пізнає навколишній світ, зміцнює свій організм, розвиває мускулатуру, органи відчуттів, виховує спритність у руках, набуває влучності ока, виховує колективізм, дружбу і дисциплінованість. Неабияку увагу вона приділяла питанням розвитку дітей і значенню для нього шкільної гігієни, навіть посилалася на думку Ювенала (що на ті роки було рідкісним).

Значний внесок у розвиток теорії та практики фізичної підготовки учнів зробив А. Зікмунд (1878-1938), який у 20-х роках очолював науково-технічний комітет Вищої Ради РРФСР, паралельно виконуючи обов'язки ректора Державного центрального інституту фізичної культури, а в першій половині 30-х років – очільника Всесоюзного комітету з фізичної культури.

Будучи державним посадовцем, він розглядав фізичну культуру в ракурсі соціально-економічної ситуації в країні. Виступаючи проти «вузько обивательської та вузько спортивно-технічної підготовки з фізичної культури», він наголошував на біологічному боці «радянської фізкультури» [6]. Більше того, А. Зікмунд у своїх численних статтях наполягав на введенні як обов'язкового предмета «фізична культура» у школах та «педфаках вищів». З іншого боку, будучи професором, він відстоював потребу наукового розроблення не лише «педагогических задач, а и методов научного контроля, теории и методики советской системы физической культуры, вопросов оценки влияния и дозировки физических упражнений в различных условиях применения в школе...» [1].

Одним із посадовців, хто приділяв значну увагу розвитку фізичного виховання молодшого покоління, був М. Семашко (1874-1949). Виконуючи у 1918-1930 рр. обов'язки народного комісара охорони здоров'я, у 1930-1936 рр. – голови Диткомісії ВЦПК, а потім – директора Інституту шкільної гігієни АПН РРФСР (1945-1949), він переймався питаннями соціальної гігієни, громадського харчування, лікувально-профілактичної роботи в дитячих закладах. Він був першим очільником Вищої ради у справах з фізичної культури та спорту, головним редактором Великої радянської енциклопедії.

Як державний функціонер, М. Семашко у статті «Шляхи радянської фізкультури» підкреслював, що «саме за допомогою фізичної культури ми прагнемо сформувати людей здорових, здатних виконувати добре не тільки фізичну, але й розумову роботу. Фізична культура є, перш за все, тренування тіла і духа» [4]. Як академік, він уважав, що заняття фізкультурою мають продовжуватися 24 години на добу, тобто вся життєдіяльність людини має бути «пофарбована фізкультурою» [1].

Багато зробив для розвитку шкільної та позашкільної освіти В. Затонський (1888-1938) – перший нарком освіти радянської України. Під його керівництвом ще 1919 року було розроблено й затверджено положення «Про середню школу», яка мала бути пов'язана з життям. Перебуваючи кілька разів на цій посаді, В. Затонський проводив значну роботу з реорганізації шкіл та педагогічних інститутів (зокрема відкрив вечірні та заочні відділення для підвищення кваліфікації вчителів). Він доклав значних зусиль для запровадження обов'язкової початкової освіти, укріплення матеріально-технічної бази шкіл, зокрема спортивним інвентарем.

Якщо В. Затонський більших зусиль доклав до організації шкільної освіти, то Я. Ряппо (1880-1958) – один з організаторів радянської влади на півдні України, був ініціатором поширення закладів соціального виховання, зокрема дослідно-педологічних станцій і лікарсько-педологічних кабінетів. Він першим заговорив про державну монополію радянської влади в освіті й сформулював переваги української моделі середньої освіти – наближеність змісту освіти до реального розвитку економіки, забезпечення освіти професійного характеру, практицизм, чітка соціальна спрямованість, урахування національної та регіональної специфіки [6].

Узагальнюючи наведене вище, констатуємо таке: державні посадовці мали різні погляди на організацію (обов'язковість і пріоритетність) і зміст фізичної підготовки учнів, проте всі були одностайні в її необхідності, спрямованості на зміцнення здоров'я та укріплення волі й духу.

Одним із рекомендованих Н. Крупською до Вченої ради науковців був видатний педагог і психолог П. Блонський (1884-1941), якого науковці ХХІ століття та його сучасники називають засновником радянської педології (напряму в науці, в межах якого об'єднуються підходи до вивчення розвитку дитини різних наук – медицини, біології, педагогіки, психології). Завдання початкової школи П. Блонський вбачав у формуванні всебічно розвиненої особистості, заснованого на її всебічному вивченні: «саме особистість дитини, – писав він, – у всій її своєрідності – основа правильного виховання». Велику увагу педагог приділяв фізичному вихованню дитини в контексті її гармонійного розвитку. У школі I ступеня він рекомендував надавати перевагу ходьбі, бігу простому і з перешкодами, стрибкам у довжину і в висоту, лазінню, грі в м'яч, плаванню, греблі, ковзанам, боротьбі, лижам. Необхідним він вважав і формування вмінь правильно, без запізнь і поспішності здійснювати повсякденні функції – одягатися і роздягатися, готувати і прибирати необхідне для роботи чи їжі місце, ходити тощо.

Чільне місце в переліку видатних педагогів цього періоду посідає С. Русова (1856-1940). Центральне місце в її громадській діяльності посідало прагнення побудувати українську національну систему освіти та систему виховання. Головним завданням нової школи щодо фізичної підготовки учнів молодшого шкільного віку педагог вважала формування і вдосконалення життєво необхідних рухових умінь і навичок, розвиток основних фізичних якостей – сили, швидкості, витривалості та спритності на основі фізичної праці, рухливих ігор і фізичних вправ, розвиток і формування звички та стійкого інтересу до систематичних занять фізичною культурою, виховання гігієнічних навичок, зміцнення здоров'я і загартування дітей [3].

Головними засобами фізичного розвитку дитини С. Русова називала свіже повітря, воду і сонце, раціональний організований режим дня (праці і відпочинку), збалансоване харчування та спеціально організовані заняття фізичною культурою.

До другої половини 1930-х років на території УРСР, як і всього СРСР, популярними були ідеї О. Декролі, Дж. Дьюї, М. Монтесорі та Б. Спока, розвиток і практичне втілення яких здійснювалося П. Блонським, А. Зикмундом, М. Семашко, С. Русовою та ін. При цьому існувало кілька поглядів і підходів, навіть діаметрально протилежних, до організації та змісту фізичної підготовки учнів молодшого шкільного віку. Об'єднальними моментами можна назвати рухливі ігри і дотримання режиму дня (чергування праці й відпочинку), які всі теоретики і практики вважали необхідними для молодших школярів.

Провідну роль у взаємодії дитини з навколишнім середовищем посідає рухова активність. Усі рухи, які виконує людина, за зовнішньою ознакою є пересуванням у просторі, а за фізіологічною природою – рефлексми. Тому наукове підґрунтя фізичної підготовки людини розроблюється не лише в межах механіки та анатомії, а й фізіології людини.

На наш погляд, найбільш вагомими працями з питань нормативно-методичного підґрунтя фізкультурної діяльності школярів є твори В. Бехтерева (1857-1927). За його ініціативою було створено першу психофізіологічну лабораторію, перше у світі нейрохірургічне відділення в медичній академії, Інститут мозку людини. Він був редактором кількох наукових журналів, серед яких і «Изучение и воспитание личности».

У праці «Общие основы рефлексологии человека» (1928) він, розвиваючи вчення І. Павлова, ввів у науковий обіг поняття «сполучувально-рухальний рефлекс». Учений експериментально довів, що оволодіння різними формами руху, розвиток активності дитини перебуває в тісній залежності від стану її аналізаторів. На підґрунті багаторічних досліджень В. Бехтерев до основних умов правильного розвитку дитини відніс: по-перше,

природу організму, біологічну спадковість або ті антропологічні особливості, які складають ґрунт для розвитку особистості (учений стверджував, що якщо фізичний розвиток організму від природи недостатньо виражений, і дитина з самого раннього віку вразлива до низки інфекційних хвороб, не забезпечена достатнім і правильним харчуванням, то повного розквіту особистості, її вдосконалення вже не можна буде досягнути. При цьому він визнавав, що людина не приречена спадковістю, вона має можливість впливати на свої природні нахили і протистояти зовнішнім впливам завдяки навичкам, отриманим у процесі спеціальної підготовки). Другою умовою розвитку дитини він називав виховання, метою якого вважав формування всебічно розвиненої, діяльної особистості з гармонійно розвиненим тілом і духом (виховання розумілося як процес набуття дитиною навичок і звичок, реальної поведінки, реальних дій і вчинків, зокрема й щодо збереження власного фізичного здоров'я). Третьою умовою правильного розвитку вчений називав навколишнє середовище – метеорологічні та кліматичні чинники, які визначають, яку кількість енергії людина має витратити на боротьбу з силами природи та пристосування до навколишнього середовища. І останньою за списком, але не останньою за значущістю умовою розвитку дитини академік називав умови навчання у школі.

Основними вимогами, які мають висуватися до школи, де здійснюється навчання, виховання і фізична підготовка дитини, на думку В. Бехтерева, мають бути: 1) забезпечення зміцнення фізичного здоров'я (правильне харчування, нормальний сон, дотримання гігієни); 2) задоволення природних прагнень дитини й усунення від неї всяких спокус, що породжують бажання, які не можна задовольнити; 3) усунення всяких несприятливих подразнень; 4) попередження зайвого як фізичного, так і психічного стомлення дитини.

Отже, академік В. Бехтерев зробив значний внесок не лише в розвиток фізіологічного підґрунтя рухової діяльності дитини та її фізичної підготовки, а й у педагогіку загалом.

Вивченню фізіології рухової діяльності присвячено й дослідження психофізіолога М. Бернштейна (1896-1966). У найбільш відомих його працях «О построении движений» (1947) та «Очерки по физиологии движений и физиологии активности» (1966) на основі глибокого теоретичного й емпіричного аналізу природних рухів людини в нормі та патології викладено основні положення «фізіології активності» або так званої «комплексної теорії формування навичок», яка базується на трьох принципах. Перший – принцип «упражняемости»: «технические устройства изнашиваются от многократного выполнения того или иного действия, живые существа характеризуются упражняемостью... каждое следующее исполнение действия оказывается лучше предыдущего, т.е. оно не копирует предшествующее, а развивает его». Другий принцип – «повторения без повторения» полягає в тому, що кожний новий рух являє собою не просте копіювання попереднього, а його розвиток: «живое движение представляет собой постоянно совершенствующуюся систему и поэтому его нельзя описывать в механистических терминах «стимул-реакция». Ни один шаг не идентичен другому даже на гладком месте, не говоря уже о ходьбе по неровной дороге» [1]. Вчений стверджував, що вдосконалення руху відбувається внаслідок постійного співставлення знов прибулої інформації з наявною програмою рухів і внесенням до неї змін на підставі отриманої інформації. Тобто рухова навичка не може бути стереотипною послідовністю попередньо вивчених людиною дій.

М. Бернштейн запропонував зовсім інший принцип управління рухами – принцип сенсорних корекцій. Він довів, що існує низка чинників, які безпосередньо впливають на хід виконання руху. Тому центральній нервовій системі необхідно постійне надходження інформації – сигналів зворотного зв'язку – про хід виконання руху. Оскільки ці сигнали можуть одночасно поступати від м'язів до мозку декількома каналами, інформація має бути узгодженою, інакше виконання руху буде неможливим. Тобто організм людини

науковець розглядав не лише як реактивну (яка реагує на стимули), а й як активну систему, що намагається досягнути «требуемого будущего» [3]. Тому третім принципом його теорії постає принцип розв'язання рухового завдання, тобто з'ясування параметрів руху, за якими можна встановити, наскільки правильно воно виконується.

Отже, ще у 40-х роках М. Бернштейном була розроблена теорія про побудову рухів, опанування яких базується на активній ролі учнів, на використанні принципу індивідуального підходу. Його праці стали основою формування в дітей рухових навичок, рівнів побудови рухів. 1947 року професора було нагороджено вищою державною нагородою, а 1949 року – оголошено космополітом і біологізатором (на підставі чого репресовано).

Серед фахівців, які вивчали питання шкільної гігієни та її вплив на фізичний розвиток дитини, відзначимо Ю. Аркіна.

Видатною людиною, наукова і практична діяльність якої значно вплинула на розвиток фізичної підготовки школярів, є лікар, доктор педагогічних наук, професор Ю. Аркін (1873-1948).

Спираючись на праці П. Лесгафта, Ю. Аркін запропонував систему фізичного виховання дітей, яку виклав у книзі «О физическом воспитании дошкольников» (1947). З урахуванням закономірностей та особливостей психофізичного розвитку дитини вчений визначив адекватні до віку зміст, мету і завдання, принципи і методи, форми роботи. Метою фізичного виховання він оголосив «охрану и укрепление здоровья ребенка, повышение его выносливости и сопротивляемости «вредным влияниям», закаливанию сил», а завданнями: «общее укрепление организма, воспитание культурно-гигиенических форм поведения, правильное развитие и воспитание движений, закалывание (повышение сопротивляемости и выносливости)» [7]. У доборі фізичних вправ Ю. Аркін на перше місце ставив ті, що навчають основних видів руху – ходьби, бігу, лазіння, стрибків, метання; а потім – загальнорозвивальні гімнастичні вправи та рухливі ігри. До відібраних вправ він розробив методику виконання, яка базувалася на знаннях про психофізіологічні механізми рухів, вікові та статеві особливості дітей.

Основними формами фізичного виховання учнів Ю. Аркін визнавав щоденну ранкову гімнастику, яка забезпечить позитивний емоційний настрій на день; спеціальні фізкультурні заняття за певною схемою; музично-рухові заняття, що впорядковують рухи. Серед засобів фізичного виховання, запропонованих професором у доробку «Гигиена дошкольного детства», відзначено гігієнічні обставини та догляд за тілом, культурно-гігієнічні навички, раціональний режим, природні сили. Можна вважати, що саме тут уперше сформульовано вимоги до здоров'язбережнього середовища.

Найкращою формою фізичного виховання професор уважав гру. У своїх працях він розкрив специфіку рухливих ігор, висвітлив їх виховне та оздоровче значення, розкрив вплив на фізичний та психічний розвиток дитини, надав методичні рекомендації щодо їх організації. Ю. Аркін уперше звернув увагу на те, що ігри розвивають аналізаторські системи дитини, її психофізичні (силу, спритність, гнучкість, швидкість) та особистісні (сміливість, рішучість, віру у власні сили) якості, формують рухову культуру та навички спілкування, забезпечують психологічний комфорт [1].

Відзначимо, що Ю. Аркін великого значення надавав підготовці фахівців, здатних професійно реалізовувати мету фізичного виховання. Він розробив зміст навчальних курсів і підготував навчальні посібники «Биология дошкольного возраста» та «Научные основы дошкольного воспитания», які відіграли важливу роль у професійній підготовці кадрів. Він уперше розробив орієнтовну професіограму, що включала перелік знань, умінь і навичок фахівців, а також їх особистісних якостей, серед яких підкреслив уміння орієнтуватися в різних умовах і здатність виявляти творчість у роботі з дітьми [1].

Як засвідчило вивчення джерельного масиву дослідження, питання педіатрії (лікування дітей) та гігієни дитячого віку у 40-60 роки ХХ ст. вивчалися в тісному і постійному зв'язку. У той же час гігієна як наука розглядала оздоровлення та збереження

здоров'я масових контингентів дітей, об'єднаних у певні колективи (шкільні групи), і тому за своїм характером була не просто профілактичною, а й суспільною наукою.

Після подій 1947-1948 рр. педагогіка практично залишилася без свого природничо-наукового підґрунтя – біології, фізіології, соціології, генетики. Більшість доробок названих і багатьох інших науковців виявилися недосяжними. На жаль, після 1956 р., коли офіційна педагогіка стала активно пропагувати цілі, завдання й різні методи розвитку дитини, багато праць залишилися недосяжними. На початку 60-х рр. розпочалося формування психологічної парадигми розвитку дитини та її навчання, яка базувалася на психологічній основі діяльності чи діяльнісному підході (А. Леонтьєв) та теорії управління оволодіння знаннями і формування дій (П. Гальперіна).

Аналіз питань з обраної теми дозволив встановити та сформулювати висновки про те, що впродовж 1947-1971 рр. фізична підготовка молодших школярів науковцями і практиками розглядалася як стрижнева умова формування «нової людини», засіб зміцнення здоров'я як складової підготовки до фізичної праці. Підтвердженням цього є наукові дослідження, що стосувалися питань фізіологічного підґрунтя та медико-педагогічного контролю фізичної підготовки учнів, дотримання шкільної та особистої гігієни, узагальнення і застосування педагогічної спадщини П. Лесгафта та формування власного педагогічного досвіду тіловиховання.

Вивчення джерельного масиву дослідження надало підстави для виокремлення характерних рис розвитку фізичної підготовки молодших школярів упродовж 1940-1960 рр.: накопичення анатомією, фізіологією, психологією та педагогікою значного матеріалу, необхідного для розуміння питань оптимізації змісту та правильної організації фізичної підготовки дітей, формування групи наукових авторитетів з питань фізичної підготовки дітей і підлітків, прагнення українських учених і педагогів створити національну систему тіловиховання.

Література:

1. Гриценко М. С. Нариси з історії школи в Українській РСР (1917-1965) / М. С. Гриценко ; за ред. С. А. Литвинова. – К. : Рад. школа, 1966. – 260 с.
2. Постернак С. Из історії освітнього руху на Україні за часи революції 1917–1919 рр. / С. Постернак. – К. : Всеукр. кооп. вид-во Союз, 1920. – 127 с.
3. Програми з фізичної культури : цикл 2-й / за ред. В. Бляха, В. Ястржембського, М. Філя. – Харків : ДВУ, 1929. – 76 с.
4. Рошчін І. Г. Фізичне здоров'я учнів загальноосвітніх шкіл: сутність проблеми / І. Г. Рошчін // Вісник національного університету оборони України / ред. В. В. Стасюк. – К., 2015. – Вип. 2 (32). – С. 148-155.
5. Русин В. М. Развитие физической культуры и спорта в Закарпатье (1906-1970 гг.) : автореф. дисс. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / В. М. Русин. – К., 1973. – 20 с.
6. Ступарик Б. М. Національна школа: витоки, становлення : навч.-метод. посіб. / Б. М. Ступарик. – К. : ІЗМН, 1998. – 336 с.
7. Суник А. Б. Становление и развитие в СССР истории физической культуры как науки (1917– середина 80-х годов) : дисс. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / ГЦОЛИФК. – М., 1988. – 568 с.

Чижик Т. Г.

ФИЗИЧЕСКАЯ ПОДГОТОВКА МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ В РАБОТАХ ОТЕЧЕСТВЕННЫХ И ЗАРУБЕЖНЫХ УЧЕНЫХ 1940-60 ГОДОВ

Проанализировано отношение отечественных и зарубежных ученых к физической подготовке учащихся младших классов в начале второй половины XX века. Сделана ретроспекция физической подготовки младших школьников педагогической, физиологической и гигиенической направленности. Автором определены основные концепции и направления отечественных и зарубежных ученых по вопросам физического развития, укрепления здоровья и закаливания, а также направленность на здоровый образ жизни детей младшего школьного возраста. В статье приведены мнения организаторов образования в СССР и УССР, ученых

и практиков в области педагогики, физиологии, медицины и школьной гигиены по организации физической подготовки детей 6-10-летнего возраста.

Ключевые слова: физическое развитие, физическая подготовка, школьная гигиена.

Chizhik T. G.

PHYSICAL TRAINING OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN IN THE WORKS
OF DOMESTIC AND FOREIGN SCIENTISTS 1940-60 YEARS

The relation of domestic and foreign scientists to the physical training of primary school children early in the second half of the twentieth century is analyzed.

The retrospection of physical preparation of primary school children with pedagogical, physiological and health orientation is made. The author determines main concepts and directions of domestic and foreign scientists on issues of physical development, health strengthening, as well as focus on a healthy lifestyle of primary school children.

The views of scholars and practitioners in the field of pedagogy, physiology, medicine and hygiene in the organization of physical preparation of children 6 – 10 years in the Union of Soviet Socialist Republics and in the Ukrainian Soviet Socialist Republic are represented.

Through the study of the sources, the characteristic features of the physical training of primary school children during the 1940-1960s are distinguished.

It is noted that the physical training of primary school children is a pivotal condition for the formation of a «new person», a means of health promotion as a component of preparation for physical labour.

Key words: physical development, physical training and hygiene.

Рецензент: Кузьменко В. В.

УДК 377:656.2

Шаргун Т. О.*

СТАН ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ
ТА РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЧНОЇ ГАЛУЗІ В ЗАХІДНІЙ УКРАЇНІ
ЗА ЧАСІВ ПОЛЬСЬКОЇ ДОБИ (1919-1939 РР.)

У статті здійснено аналіз історичного досвіду підготовки фахівців для залізничної галузі в Західній Україні за часів польської доби, досліджено стан розвитку самої галузі в цей період. Визначено роль і місце «Львівської політехніки» (сьогодні – Національний університет «Львівська політехніка») у системі вищої технічної освіти Європи. Досліджено зміни, які відбулися в підготовці фахівців для залізничної галузі на новому етапі розвитку цього закладу за часів польської доби. Доведено, що в Західній Україні Львівська Політехнічна школа й надалі залишалася центром з підготовки інженерів залізничного транспорту, яка здійснювалася на окремому факультеті сухопутної та водної інженерії й частково на інших факультетах.

Ключові слова: Друга Річ Посполита, професійна підготовка, політехнічна школа, інженер залізничного транспорту, Факультет сухопутної та водної інженерії

Після закінчення Першої світової війни відбулися значні зміни на політичній карті Європи. Розпад Австро-Угорської та Російської імперій зумовив виникнення незалежних країн, зокрема Польщі, до складу якої після короткочасного існування Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР) 1919 р. увійшла більша частина Західної України. Розпочався польський період в історії її розвитку та в історії розвитку Львівської політехніки.

Після Першої світової війни у системі та змісті освіти Західної Європи інтенсивного розвитку набули реформаційні процеси, до яких активно долучилася і Друга Річ

*© Шаргун Т. О.